

Số: 1751 /C01-P2

Hà Nội, ngày 21 tháng 4 năm 2023

V/v hướng dẫn áp dụng Án lệ số 47/2021/AL

Kính gửi: Đồng chí Thủ trưởng Cơ quan CSĐT

Công an các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương

Thời gian qua, Văn phòng Cơ quan CSĐT Bộ Công an nhận được nhiều văn bản của Cơ quan CSĐT Công an các địa phương (Quảng Nam, Hậu Giang...) xin ý kiến thành thị về việc áp dụng Án lệ số 47/2021/AL được công bố theo Quyết định số 594/QĐ-CA ngày 31/12/2021 của Tòa án nhân dân tối cao. Văn phòng Cơ quan CSĐT Bộ Công an hướng dẫn thực hiện như sau:

Án lệ số 47/2021/AL với tình huống án lệ là “Bị cáo dùng dao là hung khí nguy hiểm đâm vào vùng bụng của bị hại là vùng trọng yếu của cơ thể con người. Bị hại không chết là ngoài ý muốn chủ quan của bị cáo” và giải pháp pháp lý là “Trường hợp này, Tòa án phải xác định bị cáo chịu trách nhiệm hình sự về tội Giết người”.

Để áp dụng Án lệ số 47/2021/AL, trong từng vụ án cụ thể, Cơ quan điều tra phải thu thập đầy đủ tài liệu, chứng cứ để chứng minh tội phạm và người thực hiện hành vi phạm tội, trong đó cần đánh giá toàn diện, xem xét mọi dấu hiệu pháp lý của hành vi như: Vị trí tấn công; công cụ, phương tiện sử dụng; cường độ, mức độ tấn công, cơ chế hình thành vết thương, tính chất quyết liệt trong thực hiện hành vi; mối quan hệ giữa hành vi và hậu quả; động cơ, mục đích; ý thức chủ quan của đối tượng về hành vi và hậu quả... và những tình tiết khác có ý nghĩa đối với việc giải quyết vụ án (tài liệu, chứng cứ có được đến đâu thì xử lý đến đó, không để xảy ra oan, sai).

Do đó, không phải trường hợp nào, đối tượng có hành vi dùng hung khí nguy hiểm tấn công vào vùng trọng yếu trên cơ thể của bị hại cũng áp dụng Án lệ số 47/2021/AL, mà chỉ xem xét áp dụng án lệ này đối với những vụ án có tình huống, tình tiết diễn ra tương tự, có đầy đủ các yếu tố nêu trên để xác định đối tượng thực hiện hành vi “Giết người” thuộc trường hợp phạm tội chưa đạt, không “cắt khúc” thời điểm, khoảnh khắc hành vi xảy ra để áp dụng xử lý.

Văn phòng Cơ quan CSĐT Bộ Công an đề nghị Thủ trưởng Cơ quan CSĐT Công an các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương chỉ đạo thực hiện theo đúng quy định của pháp luật.

Nơi nhận:

- Như trên;
- TK4 (để báo cáo lãnh đạo Bộ);
- Lưu: VT, P2 (ĐBT).

Trung tướng Đỗ Văn Hoàng

VIỆN KIỂM SÁT NHÂN DÂN
TỐI CAO
VỤ PHÁP CHẾ VÀ QUẢN LÝ
KHOA HỌC

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Số: 721 /V14

Hà Nội, ngày 25 tháng 11 năm 2022

V/v tham gia ý kiến đối với
việc xử lý các vụ án xâm phạm sức khỏe
liên quan đến Án lệ số 47

VĂN PHÒNG CƠ QUAN CSĐT

CV Số: 13460
ĐẾN Ngày 20/11/22
Bộ Công an

Kính gửi: Văn phòng Cơ quan Cảnh sát điều tra, Bộ Công an

Phúc đáp Công văn số 4566/C01-P2 ngày 26/10/2022 của Văn phòng Cơ quan Cảnh sát điều tra, Bộ Công an về việc đề nghị tham gia ý kiến đối với việc xử lý các vụ án xâm phạm sức khỏe liên quan đến Án lệ số 47, Vụ Pháp chế và Quản lý khoa học (Vụ 14) Viện kiểm sát nhân dân tối cao có ý kiến như sau:

Về cơ bản, Vụ 14 Viện kiểm sát nhân dân tối cao nhất trí với quan điểm của Văn phòng Cơ quan Cảnh sát điều tra Bộ Công an.

Án lệ số 47 quy định tình huống án lệ như sau: "Bị cáo dùng dao là hung khí nguy hiểm đâm vào vùng bụng của bị hại là vùng trọng yếu của cơ thể con người. Bị hại không chết là ngoài ý muốn chủ quan của bị cáo". Để áp dụng Án lệ số 47, ngoài việc chứng minh bị cáo có hành vi dùng hung khí nguy hiểm tấn công vào vùng trọng yếu trên cơ thể của nạn nhân, thì phải chứng minh được ý thức chủ quan của bị cáo về hành vi, hậu quả của hành vi (có cố ý thực hiện hành vi gây nguy hiểm cho tính mạng người khác và mong muốn làm nạn nhân chết hay không) để xác định lỗi (thực chất hành vi phạm tội được Án lệ số 47 mô tả là hành vi giết người trong trường hợp phạm tội chưa đạt, bị cáo mong muốn thực hiện tội phạm đến cùng, nhằm gây hậu quả là làm cho bị hại chết, nhưng bị hại không chết là ngoài ý thức, mong muốn chủ quan của bị cáo). Phải xem xét, đánh giá toàn diện các tình tiết thể hiện tính chất, mức độ của hành vi, cơ chế hình thành vết thương, sự quyết liệt trong thực hiện hành vi, vị trí trên cơ thể nạn nhân mà bị cáo có ý định tấn công (bị cáo cố ý tấn công vào vị trí trọng yếu trên cơ thể nạn nhân hay chỉ cố ý tấn công vào vị trí không trọng yếu nhưng vì lí do khách quan dẫn đến tấn công vào vị trí mà bị cáo không mong muốn...). Cần lưu ý rằng: chứng minh được đến đâu thì xử lý đến đó, tránh việc gây oan, sai; việc áp dụng Án lệ số 47 cần hiểu là áp dụng đối với những vụ án có tình huống, tình tiết diễn ra tương tự, không "cắt khúc" thời điểm, khoảnh khắc hành vi xảy ra để áp dụng xử lý.

Trên đây là ý kiến của Vụ 14 Viện kiểm sát nhân dân tối cao về việc xử lý các vụ án xâm phạm sức khỏe liên quan đến Án lệ số 47, kính gửi Văn phòng Cơ quan Cảnh sát điều tra, Bộ Công an để tham khảo. /

Nơi nhận:

- Như trên;
- Đ/c Nguyễn Huy Tiên, PVTTC VKSTC (để báo cáo);
- Lưu: V14.

VỤ TRƯỞNG

Hoàng Thị Quỳnh Chi

TÒA ÁN NHÂN DÂN TỐI CAO

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Số: 49 /TANDTC-PC

V/v áp dụng Án lệ số 47/2021/AL

Hà Nội, ngày 22 tháng 3 năm 2023

VĂN PHÒNG CƠ QUAN CẢNH SÁT ĐIỀU TRA	
CV	Số: 3297
ĐỀ N	Ngày 29/03/23
	Giới h

Kính gửi: Văn phòng Cơ quan cảnh sát điều tra, Bộ Công an

Phúc đáp Công văn số 4566/C01-P2 ngày 26/10/2022 của Văn phòng Cơ quan cảnh sát điều tra, Bộ Công an về việc xin ý kiến đối với việc áp dụng Án lệ số 47/2021/AL. Sau khi nghiên cứu nội dung công văn nêu trên, Tòa án nhân dân tối cao (Vụ Pháp chế và Quản lý khoa học) về cơ bản nhất trí với quan điểm của Văn phòng Cơ quan cảnh sát điều tra, Bộ Công an, nhưng có một số ý kiến như sau:

Án lệ số 47/2021/AL "Về việc xác định tội danh trong trường hợp bị cáo dùng hung khí nguy hiểm đâm vào vùng trọng yếu của cơ thể bị hại" được công bố theo Quyết định số 594/QĐ-CA ngày 31/12/2021 của Chánh án Tòa án nhân dân tối cao. Tình huống án lệ này là "Bị cáo dùng dao là hung khí nguy hiểm đâm vào vùng bụng của bị hại là vùng trọng yếu của cơ thể con người. Bị hại không chết là ngoài ý muốn chủ quan của bị cáo" và giải pháp pháp lý là "Trường hợp này, Tòa án phải xác định bị cáo chịu trách nhiệm hình sự về tội "Giết người".

Để áp dụng Án lệ số 47/2021/AL, ngoài việc chứng minh bị cáo đã có hành vi dùng hung khí nguy hiểm tấn công vào vùng trọng yếu trên cơ thể của bị hại thì cần phải xem xét, đánh giá toàn diện các tài liệu, chứng cứ của vụ án, các tình tiết thể hiện tính chất, mức độ của hành vi, cơ chế hình thành vết thương, sự quyết liệt trong thực hiện hành vi, vị trí cơ thể bị hại mà bị cáo có ý định tấn công để chứng minh ý thức chủ quan của bị cáo là cố ý thực hiện hành vi gây nguy hiểm cho tính mạng của bị hại; hành vi của bị cáo thể hiện sự côn đồ, hung hãn, quyết liệt, coi thường tính mạng người khác; bị hại không chết là ngoài ý thức, mong muốn chủ quan của bị cáo.

Dù đó, không phải trường hợp nào bị cáo có hành vi dùng hung khí nguy hiểm tấn công vào vùng trọng yếu trên cơ thể của bị hại cũng áp dụng Án lệ số 47/2021/AL, mà chỉ xem xét áp dụng án lệ này trong các vụ án mà hành vi của bị cáo có đầy đủ các yếu tố nêu trên để xác định bị cáo phạm tội "Giết người" thuộc trường hợp phạm tội chưa đạt.

1c. đ/c. K.Ư.Đ. - P.T.P. H.Đ. chỉ đạo m. C.V.P.

Trên đây là ý kiến của Tòa án nhân dân tối cao (Vụ Pháp chế và Quản lý khoa học) để Văn phòng Cơ quan cảnh sát điều tra, Bộ Công an tham khảo trong quá trình giải quyết các vụ việc theo thẩm quyền. **T**

Nơi nhận:

- Như trên;
- Đ/c Chánh án TANDTC (để b/c);
- Đ/c Nguyễn Trí Tuệ, PCATTANDTC (để b/c);
- Đ/c Nguyễn Văn Tiến, PCATANDTC (để b/c);
- Lưu: VT, Vụ PC&QLKH TANDTC.

**Sổ tay
Điều tra
hình sự**

<http://Sotaydth.com>

TÀI LIỆU THAM KHẢO

TL. CHÁNH ÁN
KT. VỤ TRƯỞNG VỤ PHÁP CHẾ VÀ
QUẢN LÝ KHOA HỌC
PHÓ VỤ TRƯỞNG

Nguyễn Văn Tùng

TÒA ÁN NHÂN DÂN TỐI CAO

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Số: *100*/TANDTC-PC

V/v áp dụng Án lệ số 47/2021/AL

Hà Nội, ngày 13 tháng 6 năm 2023

Kính gửi: - Các Tòa án nhân dân và Tòa án quân sự các cấp;
- Các đơn vị thuộc Tòa án nhân dân tối cao.

Ngày 31/12/2021, Chánh án Tòa án nhân dân tối cao đã ban hành Quyết định số 594/QĐ-CA về việc công bố án lệ, trong đó có Án lệ số 47/2021/AL *"Về việc xác định tội danh trong trường hợp bị cáo dùng hung khí nguy hiểm đâm vào vùng trọng yếu của cơ thể bị hại"*. Sau khi án lệ này được công bố, Tòa án nhân dân tối cao nhận được ý kiến phản hồi của một số Tòa án, cơ quan liên quan đến việc áp dụng án lệ nêu trên. Để việc áp dụng án lệ này được thống nhất, đúng pháp luật, Tòa án nhân dân tối cao quán triệt một số nội dung sau đây:

Án lệ số 47/2021/AL có tình huống án lệ là *"Bị cáo dùng dao là hung khí nguy hiểm đâm vào vùng bụng của bị hại là vùng trọng yếu của cơ thể con người. Bị hại không chết là ngoài ý muốn chủ quan của bị cáo"* và giải pháp pháp lý là *"Trường hợp này, Tòa án phải xác định bị cáo chịu trách nhiệm hình sự về tội "Giết người"*. Để áp dụng án lệ này, trước tiên cần xác định vùng trọng yếu trên cơ thể của con người là những vùng có các cơ quan quan trọng quyết định đến sự sống của con người (ví dụ: tim, gan, thận, não, động mạch chủ...), nếu bị xâm hại mà người bị xâm hại không được cấp cứu kịp thời sẽ chết. Do đó, ngoài việc chứng minh bị cáo đã có hành vi dùng hung khí nguy hiểm tấn công vào vùng trọng yếu trên cơ thể của bị hại thì cần phải xem xét, đánh giá toàn diện các tài liệu, chứng cứ của vụ án, các tình tiết thể hiện tính chất, mức độ của hành vi, cơ chế hình thành vết thương, sự quyết liệt trong thực hiện hành vi, vị trí cơ thể bị hại mà bị cáo có ý định tấn công để chứng minh ý thức chủ quan của bị cáo là cố ý thực hiện hành vi gây nguy hiểm cho tính mạng của bị hại; hành vi của bị cáo thể hiện sự côn đồ, hung hãn, quyết liệt, coi thường tính mạng người khác; bị hại không chết là ngoài ý thức, mong muốn chủ quan của bị cáo.

Do vậy, không phải trường hợp nào bị cáo có hành vi dùng hung khí nguy hiểm tấn công vào vùng trọng yếu trên cơ thể của bị hại cũng áp dụng Án lệ số 47/2021/AL, mà chỉ xem xét áp dụng án lệ này trong trường hợp

Số văn bản: 100/PC

Ngày văn bản: 13/06/2023

hành vi của bị cáo có đầy đủ các yếu tố nêu trên để xác định bị cáo phạm tội "Giết người" thuộc trường hợp phạm tội chưa đạt.

Tòa án nhân dân tối cao yêu cầu Chánh án Tòa án nhân dân. Tòa án quân sự các cấp, Thủ trưởng các đơn vị thuộc Tòa án nhân dân tối cao ngay sau khi nhận được Công văn này cần tổ chức triển khai, quán triệt thực hiện nghiêm túc trong cơ quan, đơn vị mình. Quá trình thực hiện nếu có vướng mắc thì báo cáo Tòa án nhân dân tối cao (thông qua Vụ Pháp chế và Quản lý khoa học) để có hướng dẫn kịp thời. *phc*

Nơi nhận:

- Như trên;
- Chánh án TANDTC (để b/c);
- Các Phó Chánh án TANDTC (để phối hợp chỉ đạo);
- Các Thẩm phán TANDTC;
- Công TTĐT TANDTC (để đăng tải);
- Lưu: VT, PC&QLKH.

**KT. CHÁNH ÁN
PHÓ CHÁNH ÁN THƯỜNG TRỰC**

Nguyễn Trí Tuệ

Số: 244/TH - V2

Hà Nội, ngày 10 tháng 5 năm 2024

TỔNG HỢP

Khó khăn, vướng mắc trong giải quyết vụ án liên quan đến tội Làm giả con dấu, tài liệu của cơ quan tổ chức; tội sử dụng con dấu hoặc tài liệu giả của cơ quan tổ chức; xác định trách nhiệm hình sự đối với bị can tâm thần do di chứng dùng chất kích thích và áp dụng Án lệ số 47/2021

Trên cơ sở kiểm tra và tổng hợp báo cáo của Viện KSND các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương về những khó khăn, vướng mắc trong giải quyết các vụ án liên quan đến tội “Làm giả con dấu, tài liệu của cơ quan tổ chức; tội sử dụng con dấu hoặc tài liệu giả của cơ quan, tổ chức” theo quy định tại Điều 341 BLHS 2015; xác định trách nhiệm hình sự đối với bị can mắc bệnh tâm thần do di chứng dùng chất kích thích và áp dụng Án lệ số 47/2021 trong giải quyết các vụ án giết người. Viện KSND tối cao (Vụ 2) tổng hợp kết quả như sau:

1. Về tội “Làm giả con dấu, tài liệu của cơ quan tổ chức; tội sử dụng con dấu, tài liệu giả của cơ quan tổ chức” theo quy định tại Điều 341 BLHS 2015.

Trong quá trình giải quyết các vụ án Làm giả con dấu, tài liệu của cơ quan tổ chức; Sử dụng con dấu hoặc tài liệu giả của cơ quan, tổ chức, giữa các Cơ quan tiến hành tố tụng ở một số tỉnh, thành phố còn nhận thức và áp dụng pháp luật khác nhau khi truy cứu trách nhiệm hình sự đối với tội danh này, cụ thể như sau:

Thứ nhất, đối với hành vi cung cấp thông tin để thuê người khác làm giả tài liệu của cơ quan, tổ chức; đặt mua tài liệu giả sau đó sử dụng tài liệu giả đó để thực hiện hành vi trái pháp luật.

Quan điểm thứ nhất: đối tượng cung cấp thông tin cho người làm giả nên đồng phạm với vai trò giúp sức về tội Làm giả tài liệu của cơ quan, tổ chức, sau đó thực hiện hành vi trái pháp luật nên cần xử lý về 02 tội: tội Làm giả tài liệu của cơ quan, tổ chức và tội Sử dụng tài liệu giả của cơ quan, tổ chức, được quy định tại Điều 341 BLHS; nhưng khi quyết định hình phạt sẽ quyết định một mức hình phạt chung vì cả 2 tội này được quy định trong cùng một điều luật. Đồng thời, khi viện dẫn điều luật để truy cứu trách nhiệm hình sự cũng phát sinh vướng mắc, có quan điểm cho rằng chỉ viện dẫn nguyên văn điều luật gộp đối với cả hai tội¹, nhưng cũng có quan điểm cho rằng cần viện dẫn điều luật đối với từng tội.

Quan điểm thứ hai (xử lý về 01 tội): Mặc dù đối tượng có hành vi cung cấp thông tin, tuy nhiên việc cung cấp thông tin để làm tài liệu giả nhằm mục

¹ Quan điểm của VKSND các tỉnh Khánh Hòa, Đắk Lắk, Lâm Đồng, Gia Lai, Bình Thuận, Kon Tum..

như trường hợp sử dụng rượu, bia và các chất kích thích khác nên việc xác định căn cứ đình chỉ hay tạm đình chỉ còn nhiều khó khăn.

Viện KSND các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương có đề xuất Liên ngành tư pháp trung ương ban hành văn bản quy định, hướng dẫn áp dụng thống nhất xử lý đối với các trường hợp nêu trên vì hiện nay còn nhiều quan điểm khác nhau khi áp dụng quy định tại Điều 13 và Điều 21 BLHS.

3. Về áp dụng Án lệ số 47/2021

3.1. Những thuận lợi, khó khăn

Thuận lợi: Thông qua việc áp dụng án lệ số 47/2021 đã tạo thuận lợi cho các cơ quan tiến hành tố tụng trong việc xác định tội danh Giết người đối với những hành vi dùng hung khí nguy hiểm, tấn công vào vùng trọng yếu của nạn nhân nhưng hậu quả chết người chưa xảy ra. Đồng thời tạo được sự thống nhất trong việc xử lý đối với những hành vi này giữa các địa phương, tránh được sự tùy nghi khi chưa có án lệ thì có nơi xử lý về tội Giết người, có nơi lại xử lý về tội Cố ý gây thương tích.

Khó khăn: Thực tế lại có những hành vi dùng hung khí nguy hiểm, tấn công vào vùng trọng yếu, hậu quả chết người chưa xảy ra nhưng nguyên nhân của hành vi này xuất phát từ hành vi trái pháp luật của nạn nhân hoặc nạn nhân có hành vi chủ động hành hung, tấn công, đe dọa, uy hiếp cưỡng bức... dẫn đến người tấn công không có sự lựa chọn nào khác thì việc định tội danh Giết người là chưa phù hợp. Để quy kết hành vi dùng hung khí nguy hiểm, tấn công vùng trọng yếu cơ thể cấu thành tội phạm Giết người, cần phải xem xét đánh giá một cách toàn diện đến cả các yếu tố như: mối quan hệ giữa nạn nhân với đối tượng, nguyên nhân, tính chất mâu thuẫn, sự chuẩn bị hung khí, lực lượng, thời gian, địa điểm hoàn cảnh khi tấn công, cường độ, mức độ, thái độ hung hãn khi tấn công,... để có căn cứ kết luận chính xác, các khó khăn hiện nay ở các tình huống và các dạng cụ thể như sau:

Một là, nhận thức pháp luật về tội Giết người áp dụng theo Án lệ số 47/2021 còn chưa thống nhất, kỹ năng nhận diện các vụ việc có dấu hiệu giáp ranh giữa hành vi giết người chưa đạt về hậu quả với hành vi Cố ý gây thương tích tại thời điểm tiếp nhận nguồn tin về tội phạm ở nhiều địa phương vẫn còn lúng túng, bộc lộ nhiều hạn chế, theo đó đã nhận định đánh giá thiếu chính xác, có khuynh hướng dấu hiệu thái quá hoặc phiến diện chủ quan, dẫn đến việc xử lý tình huống chưa đáp ứng yêu cầu yêu cầu nghiệp vụ, ví dụ có vụ việc có dấu hiệu của tội giết người chưa đạt về hậu quả, đối tượng đã sử dụng hung khí có tính chất nguy hiểm tấn công vào vùng hiểm yếu trên cơ thể nạn nhân, tình trạng thương tích nạn nhân đang được cấp cứu, chưa thể dự báo chính xác, nhưng do nhận định đánh giá chủ quan cho rằng chỉ là hành vi cố ý gây thương tích, nên nhiều đơn vị cấp huyện đã không báo cáo cấp trên ngay, dẫn đến thực trạng khởi tố ban đầu về tội Cố ý gây thương tích sau phải thay đổi khởi tố về tội Giết người. Ngược lại có vụ việc đối tượng sử dụng hung khí tấn công nạn nhân, chỉ biết có vào vùng trọng yếu như đầu, cổ, ngực... không cần kiểm tra, nghiên cứu giấy chứng thương ban đầu, kết quả xác minh tình trạng thương tích, sức khỏe, nạn nhân cũng như chủng loại, tính chất, đặc điểm hung khí... tài liệu xác minh sơ bộ ban đầu về nguyên nhân, mâu thuẫn vụ việc ... đã lúng túng, thiếu chủ

động, vội vàng báo cáo ngay cấp trên làm ảnh hưởng đến thời hạn, tiến độ, kết quả xử lý, giải quyết vụ việc. Hoặc đối với nhiều vụ việc xô xát đánh nhau do phát sinh mâu thuẫn tức thời, có đông người tham gia, dẫn đến việc các bên sử dụng hung khí (dao, kiếm, mã tấu, tuýp sắt, côn nhị khúc...) ẩu đả hỗn loạn, có người đã thực hiện hành vi khách quan tấn công đối phương, có người không kịp

động, vội vàng báo cáo ngay cấp trên làm ảnh hưởng đến thời hạn, tiến độ, kết quả xử lý, giải quyết vụ việc. Hoặc đôi với nhiều vụ việc xô xát đánh nhau do phát sinh mâu thuẫn tức thời, có đông người tham gia, dẫn đến việc các bên sử dụng hung khí (dao, kiếm, mã tấu, tuýp sắt, côn nhị khúc...) ẩu đả hỗn loạn, có người đã thực hiện hành vi khách quan tấn công đối phương, có người không kịp thực hiện, nên có đồng phạm, có người phạm tội khác, có người phạm nhiều tội...các đơn vị tiếp nhận tố giác, tin báo ban đầu thường chỉ lập Biên bản vụ việc mà không tổ chức khám nghiệm hiện trường, thu thập dấu vết, vật chứng liên quan đến tội phạm để làm căn cứ điều tra sau này. Với nhận thức về hành vi của người gây ra hậu quả thương tích cho nạn nhân, cần phải chờ kết quả khám thương của Cơ quan pháp y mới có căn cứ áp dụng các biện pháp tố tụng tiếp theo, chính vì vậy có nhiều vụ án không kịp thời thu thập vật chứng và các dấu vết liên quan, dẫn đến việc gặp rất nhiều khó khăn trong quá trình giải quyết vụ án.

Hai là, quá trình thực hành quyền công tố, kiểm sát điều tra các vụ án Giết người không có hậu quả chết người xảy ra, có nhiều quan điểm khi đánh giá chứng cứ còn phụ thuộc chủ yếu vào lời khai nhận của bị can về ý thức chủ quan khi thực hiện hành vi phạm tội. Các câu hỏi thường được nhiều Điều tra viên sử dụng, như: bị can có ý định giết chết nạn nhân không; Bị can nhằm vào vị trí nào trên thân thể nạn nhân để đâm, chém, có nhận thức được đó là vùng hiểm yếu trên thân thể người hay không; Bị can có nhận thức được hành vi của mình có nguy hiểm đến tính mạng của nạn nhân hay không; tình trạng sức khỏe của nạn nhân sau khi bị đâm (chém) như thế nào; thái độ, hành động của bị can lúc đó như thế nào (nhằm xác định bị can có bỏ mặc nạn nhân hay không)...; Đối với các câu hỏi như vậy, hầu hết các bị can đều khai né tránh, không thừa nhận có việc mong muốn nạn nhân bị chết; né tránh khi khai về nhận thức của bản thân có thể biết được vị trí cụ thể nào trên thân thể người là vùng hiểm yếu, nguy hiểm đến tính mạng và bị can không nhằm vào vị trí đó để thực hiện hành vi đâm, chém....; Phần lớn các bị can đều né tránh bằng các câu trả lời, đại loại như: *"đến nay hoặc chỉ đến khi được Điều tra viên giải thích thì mới biết rõ hành vi của mình là nguy hiểm cho tính mạng nạn nhân"*.... Do còn phụ thuộc vào lời khai nhận của bị can để làm căn cứ đánh giá ý thức chủ quan của người phạm tội trước và trong thời điểm gây án, nên đã nhận định về lỗi của bị can là lỗi cố ý gián tiếp, hậu quả đến đâu phải chịu đến đó để làm căn cứ xác định tội danh (Giết người trong trường hợp có hậu quả chết người xảy ra và Cố ý gây thương tích trong trường hợp chỉ có người bị thương).

Ba là, Nghị quyết số 02/2003/NQ-HĐTP ngày 17/4/2003 của Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn về Vũ khí, phương tiện, thủ đoạn nguy hiểm để áp dụng đối với tội Cướp tài sản, nhưng hiện hầu hết các cơ quan tiến hành tố tụng trên toàn quốc vẫn áp dụng là hung khí nguy hiểm để xử lý đối với tội Giết người theo Án lệ 47/2021, nên giữa các cơ quan tiến hành tố tụng có sự quy kết, nhận định, đánh giá khác nhau, không thống nhất về những loại hung khí nào là hung khí nguy hiểm, mà khi sử dụng có thể tước đoạt tính mạng của nạn nhân một cách mang tính quy luật, tất yếu.

Bốn là, thực tiễn giải quyết các vụ án Giết người chưa đạt cũng có nhiều ý kiến khác nhau về việc xác định *"vùng trọng yếu của cơ thể"*, mang tính quyết

định đến sinh mạng của con người. Hiện nay chưa có văn bản hướng dẫn cụ thể về những khái niệm này nên còn nhiều cách hiểu khác nhau. Từ việc tổng kết thực tiễn xét xử của Tòa án nhân dân tối cao, Viện kiểm sát nhân dân tối cao, có thể hiểu vùng trọng yếu của cơ thể là những vùng quan trọng, chủ yếu của cơ thể con người, nếu bị tổn thương có thể quyết định việc tồn tại hoặc tử vong của con người. Những vùng này bao gồm các vị trí đầu, cổ, gáy (các thương tích làm tổn thương sọ, não, động mạch, đốt sống cổ...) hay các vị trí khác như ngực, lưng, bụng (các thương tích làm tổn thương tim, phổi hoặc các cơ quan nội tạng khác), vùng hông, đùi trên (có thương tích làm tổn thương động mạch chủ...).

Năm là, đối với các vụ án Giết người có hậu quả chết người xảy ra thì việc xác định tội danh thường chính xác, tuy nhiên đối với các trường hợp dùng hung khí nguy hiểm, tấn công vùng trọng yếu cơ thể nhưng thương tích gây ra không lớn, thậm chí có trường hợp hợp dưới 11% thương tích (như Án lệ số 47/2021), thì việc chứng minh ý thức chủ quan thông qua hành vi khách quan rất quan trọng, theo đó cần phải làm rõ diễn biến khách quan của hành vi phạm tội, xem xét lời khai của người phạm tội, người bị hại, người làm chứng một cách thận trọng, kỹ càng, tỷ mỉ, chi tiết, rồi đối chiếu với đặc điểm thương tích, xác định cơ chế hình thành thương tích của người bị hại để chứng minh ý thức chủ quan của người phạm tội. Thực tiễn áp dụng còn có trở ngại về mặt tâm lý của những người tiến hành tố tụng khi thấy tỉ lệ tổn thương cơ thể của nạn nhân thấp, thường có xu hướng định tội danh nhẹ, ví dụ như: tội Cố ý gây thương tích, quy định tại Điều 134 Bộ luật Hình sự.

Sáu là, các dấu hiệu nhận biết để xác định lỗi, ý thức chủ quan, phân biệt ý thức chủ quan của tội Giết người với ý thức chủ quan của tội Cố ý gây thương tích dẫn đến hậu quả chết người xảy ra còn chưa được rõ ràng và thống nhất. Việc hiểu không chính xác tinh thần của Án lệ số 47/2021 có thể dẫn đến một số sai sót trong nhận thức đánh giá ý thức chủ quan của người phạm tội, ví dụ như trường hợp người phạm tội không mong muốn tước đoạt tính mạng của bị hại nhưng do quá trình đấu đá hai bên cùng tấn công nhau, tư thế vị trí của các bên liên tục thay đổi do việc giằng co, vật lộn... theo đó, việc dùng hung khí nguy hiểm tấn công vào vùng trọng yếu (không nhằm vào vị trí nào tấn công) dẫn đến hậu quả chết người hoặc thương tích nặng thì có được xác định đây là trường hợp phạm tội Cố ý gây thương tích hay không?

Do đó việc chứng minh ý thức chủ quan của người thực hiện hành vi phạm tội cũng gặp nhiều khó khăn, đặc biệt trong trường hợp người thực hiện hành vi phạm tội không thừa nhận có mục đích, động cơ giết người. Đòi hỏi các Cơ quan tiến hành tố tụng phải chứng minh “ý thức chủ quan thông qua hành vi khách quan”. Ngoài việc sử dụng hung khí có tính nguy hiểm, sát thương cao, thì còn phải xem xét thái độ, tư thế, vị trí, chiều hướng, cường độ, tính chất, mức độ quyết liệt... của hành vi tấn công... để quy kết ý thức mong muốn tước đoạt tính mạng nạn nhân của đối tượng, ví dụ sau khi tấn công, thấy nạn nhân nằm im, tường nạn nhân đã chết, đối tượng mới bỏ đi... Dựa vào tổng hợp kết quả chứng minh này, cơ quan tố tụng mới có cơ sở quyết định hành vi của người phạm tội là giết người hay Cố ý gây thương tích.

3.2. Quan điểm của các ngành

Sau khi Án lệ 47/2021 được công bố, do phát sinh nhiều khó khăn vướng mắc bất cập về quan điểm nhận thức và thực tiễn áp dụng nên: Quá trình giải quyết các vụ án xâm hại sức khỏe, tính mạng con người có liên quan đến việc áp dụng Án lệ số 47/2021, các Cơ quan tiến hành tố tụng Trung ương đã có những

3.2. Quan điểm của các ngành

Sau khi Án lệ 47/2021 được công bố, do phát sinh nhiều khó khăn vướng mắc bất cập về quan điểm nhận thức và thực tiễn áp dụng nên: Quá trình giải quyết các vụ án xâm hại sức khỏe, tính mạng con người có liên quan đến việc áp dụng Án lệ số 47/2021, các Cơ quan tiến hành tố tụng Trung ương đã có những văn bản nhằm tháo gỡ khó khăn vướng mắc nhằm đảm bảo việc giải quyết vụ án đúng bản chất và hành vi phạm tội gồm: ngày 26/10/2022 Văn phòng Cơ quan Cảnh sát điều tra Bộ công an có Công văn số 4566/C01-P2 trao đổi với Vụ pháp chế của TAND tối cao và Vụ pháp chế VKSND tối cao, sau khi có ý kiến của các đơn vị, ngày 21/4/2023, Văn phòng Cơ quan Cảnh sát điều tra Bộ công an có Công văn số 1751/C01-P2 gửi Cơ quan Cảnh sát điều tra các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương để Hướng dẫn áp dụng Án lệ số 47/2021⁶; ngày 13/6/2023, đồng chí Nguyễn Trí Tuệ - Phó Chánh án Tòa án nhân dân tối cao đã ký Văn bản số 100/TANDTC-PC hướng dẫn Tòa án nhân dân và Tòa án quân sự các cấp về việc áp dụng án lệ số 47/2021. Theo đó, các văn bản hướng dẫn đều có nhận định chung và hướng dẫn về việc thế nào là vùng trọng yếu, hung khí nguy hiểm và căn cứ quy kết người thực hiện hành vi phạm tội có ý thức mong muốn tước đoạt tính mạng của nạn nhân, việc nạn nhân không chết là ngoài ý muốn của người thực hiện hành vi phạm tội. Tuy nhiên, khi áp dụng, vận dụng án lệ số 47 thì ngoài 03 tình tiết nêu trên, cơ quan tố tụng cần đặt hành vi phạm tội của đối tượng trong điều kiện, hoàn cảnh, không gian, thời gian, địa điểm; nguyên nhân, động cơ, mục đích; mối quan hệ tương quan giữa đối tượng và bị hại và các quan hệ khác (trong vụ án đồng phạm); căn cứ vào 04 yếu tố cấu thành tội phạm để xác định tội danh phù hợp với quy định của pháp luật. Ngoài ra, việc chứng minh ý thức chủ quan của người phạm tội thông qua hành vi khách quan hoặc ngược lại, hành vi khách quan phản ánh ý thức chủ quan của người phạm tội được đặt trong hoàn cảnh thực hiện tội phạm; không nhất thiết phụ thuộc vào lời khai của đối tượng để xác định ý thức giết người của người phạm tội. Trong những trường hợp cụ thể, người phạm tội dù khai không có ý thức tước đoạt tính mạng của bị hại nhưng có căn cứ quy kết buộc họ phải nhận thức được hành vi của mình là có thể tước đoạt tính mạng của bị hại, việc bị hại không chết là nằm ngoài ý muốn của người phạm tội, thì vẫn xem xét xử lý về tội Giết người.

Vì vậy, để thống nhất về quan điểm nhận thức áp dụng giữa các cơ quan tố tụng khi vận dụng Án lệ số 47/2021 trong giải quyết các vụ án tương tự, tránh có những quan điểm khác nhau phải thay đổi tội danh, trả hồ sơ điều tra bổ sung hoặc phải hủy án để điều tra lại. Đề nghị Lãnh đạo liên ngành ban hành văn bản hướng dẫn nghiệp vụ khi áp dụng Án lệ số 47/2021 để định tội danh đối với các vụ án xâm phạm tính mạng, sức khỏe để thống nhất thực hiện.

⁶Ngày 22/3/2023, Tòa án nhân dân tối cao có văn bản số 49/TANDTC-PC gửi Văn phòng Cơ quan Cảnh sát điều tra Bộ công an về việc áp dụng Án lệ số 47/2021; Ngày 25/11/2022, VKSND tối cao (Vụ 14) có văn bản số 21/V14 gửi Văn phòng Cơ quan Cảnh sát điều tra Bộ công an về việc tham gia ý kiến xử lý các vụ án xâm phạm sức khỏe liên quan đến Án lệ số 47/2021;